

# Vi möter unga hörselskadade som lever mellan två världar

Vi vill lyfta professionella och anhöriga som möter och främjar unga hörselskadade i vardagen. Den här gången träffar vi *Helén Johansson*, sektionschef på Karolinska universitetssjukhuset och *Teuta Beka Ljungqvist* som är socionom och egenföretagare. Båda engagerade i Mellan två världar. Helén medverkar i projektets referensgrupp och Teuta har föreläst för projektets fokusgrupp om hur livet kan påverkas som ung hörselskadad mellan två världar.

## Helén – ur ett vårdperspektiv



I oktober besökte Mellan två världar barnhörselhabiliteringen på Rosenlunds sjukhus där vi träffade Helén och chefskollegan Cecilia Hallberg som är omvårdnadschef på avdelningen. Barn och unga som kommer till barnhörselhabiliteringen har behov av hörhjälpmedel som till exempel hörapparat och cochlearimplantat (CI). De kan också ha behov av hemhjälpmedel och hörteknik i skolan och att få stöd i kontakten med förskola och skola med information om anpassningar.

*Hur kan vården påverka och förbättra situationen för de som befinner sig mellan två världar?*

Genom att se till att få en tidig upptäckt, ha rutiner där vi regelbundet följer upp barn och ungas hörsel, kommunikation samt att erbjuda stöd utifrån den enskildes behov.

*Hur jobbar ni på enheten och vad är speciellt med er jämfört med andra enheter?*

Vi arbetar i fyra multiprofessionella team där alla yrkesgrupper sitter tillsammans på samma avdelning.

Yrkesgrupperna som finns på vår avdelning är audionomer, kuratorer, specialpedagoger, logoped, ingenjörer, psykologer, teckenspråks-

lärare, en undersköterska, administrativ personal samt läkare/audiologer.

Alla yrkesgrupper är involverade i barnens vårdprocess. Vid det första besöket träffar familjen kurator och audionom, därefter bokas informationssamtal med specialpedagog och logoped. Mellan patientbesöken sker uppföljning och konsultationer med förskola och skola. Behov av hörteknik bedöms bland annat av specialpedagog och ingenjör, hemhjälpmedel av audionom.

På avdelningen erbjuder man också teckenspråk och ”tecken som stöd” kurser till föräldrar och anhöriga. Vi följer upp barnet regelbundet enligt ett fastställt schema fram till att patienten slutar gymnasiet. Efter det söker man sig vidare till öppenvården eller vid grav hörselnedsättning/dövhet remiss till hörselrehabiliteringen.

*Sticker något ut hos ungdomar i vår målgrupp och hur kan man utveckla verksamheten för att nå målgruppen bättre?*

Det finns ungdomar som mår dåligt rent psykiskt när de närmar sig tonåren. Många mörkar sin hörselnedsättning och det kan resultera i att de blir trötta

och deprimerade av att anstränga sig utan ljudvila. Vi tror att utvecklingspotentialen är god om vi hittar bra rutiner och uppföljningar som snabbare kan fånga upp den här patientgruppen. Vi behöver även ta del av andras erfarenheter och aktuell forskning inom området.

*Vilka frågor ser du som de viktigaste inom vården för dessa ungdomars framtid?*

✓ Tidig upptäckt och erbjuda hörhjälpmedel för barn 0–5 år. Det finns forskning som stöder detta och att det ger en positiv språkutveckling.

✓ För äldre barn (över 6 år) som kommer till Barnhörselhabiliteringen behöver vi kartlägga behovet utifrån tal, språk och hörsituation och ge stöd utifrån det.

✓ Barn med cochlearimplantat (CI) som har döva föräldrar har behov att höra talat språk. Hur kan vi stödja den här patientgruppen?

✓ För barn och unga med, eller som behöver utredas för, psykiatriska/neuropsykiatriska diagnoser och hörselnedsättning behöver vi hitta bättre remissvägar till bland annat BUP. Idag kan vi inte skicka remiss direkt från oss.



### Bor:

Bor och arbetar i Stockholm

### Arbete:

Är sektionschef för Hälsoprofessionerna (Logoped, Kuratorer och Psykologer) på Karolinska universitetssjukhuset, inom Barnhörselhabiliteringen, Hörselrehabiliteringen och Hörselimplantat.

### Bakgrund:

Tidigare bakgrund som socialsekreterare inom kommunen, kurator inom rehabilitering och kanslichef inom funktionshinderrörelsen. Började på Barnhörselhabiliteringen 2017 och blev sektionschef 2020.

### Utbildning:

tbildad socionom med terapeututbildning/Hälso- och sjukvårdskurator.



## Teuta – ur ett socionomperspektiv



*Hur är det då för en person som upplever att de befinner sig i gränslandet mellan den hörande och den teckenspråkiga världen?*

Vi träffade socionomen Teuta Beka Ljungqvist för att samtala om det.

*Vad är din relation till unga som befinner sig mellan två världar?*

Jag har mött ungdomarna och deras familjer i min roll som skolkurator och kurator inom BUP.

*Vad innebär det att befinna sig mellan två världar?*

Många ungdomar med hörselnedsättning beskriver att de befinner sig mellan två världar, den hörande och den teckenspråkiga världen. Att ha en fot i varje men inte känna full tillhörighet i någon.

*Hur påverkar det ungdomarnas livssituation att befinna sig mellan två världar?*

Det är olika för varje person och varierar beroende på situationen samt individen

själv. Många rapporterar svårigheter att i form av sin identitet känna sig utanför och kämpa med psykisk ohälsa. De som lär sig teckenspråk kan navigera mellan den hörande och den teckenspråkiga världen och betraktar det som en fördel eller tillgång. För många är detta emellertid en utmaning och en krävande process.

*Hur kan det påverka dessa ungdomar om de inte får den hjälp och stöttning de behöver?*

Det kan resultera i isolering, och med isolering följer ofta flera andra riskfaktorer, vilket kan leda till psykisk ohälsa, som till exempel ångest och depression. Forskning har även påvisat att många avbryter sina högskolestudier, vilket i sin tur påverkar möjligheterna att senare hitta arbete. Huvudorsakerna är oftast svårigheter i kommunikation, trötthet och integrering. En stor del av ens energi går åt till att försöka hänga med och höra vad läraren eller klasskamraterna säger. Trötthet

kan leda till huvudvärk och stress, vilket kan göra att man avböjer sociala aktiviteter efter skolan. Det kan lätt bli en negativ spiral.

*Vilka är de viktigaste åtgärderna för denna målgrupps framtid?*

Det är avgörande att de professionella som möter målgruppen besitter rätt kompetens och är medvetna om eventuella riskfaktorer. Det är också betydelsefullt att arbeta förebyggande, till exempel genom att främja en god hörselmiljö. Målgruppen bör få information om intresseorganisationer och fritidsaktiviteter som är tillgängliga för att skapa en positiv fritid. Det är viktigt att arbeta med områden som främjar en sund livsstil, såsom fysisk aktivitet, möjligheter till vila och återhämtning, användning av lämpliga hörselhjälpmedel och rätt stöd i skolan, med mera. Slutligen är det av yttersta vikt att målgruppen får adekvat stöd och vård när det behövs, till exempel när det handlar om ångest, sömnproblem eller smärta.



### Bor:

Bor i Mölnlycke utanför Göteborg

### Arbete:

Egenföretagare - konsultstöd/familjehemsvård med fokus på teckenspråkiga familjehem, handledning, föreläsning och socionomkonsult

### Bakgrund:

Tidigare arbetat som skolkurator på Manilla-skolan samt kurator på BUP för döva och hörselskadade i Stockholm

### Utbildning:

Blev klar med socionomutbildningen januari 2009 och har en grundläggande psykioterapeututbildning.